

Värmdö kommun

Besöksadress: Skogsbovägen 9–11

Postadress: Värmdö kommun

134 81 Gustavsberg

08-570 470 00

varmdo.kommun@varmdo.sewww.varmdo.se

Finansdepartementet

Yttrande över betänkande Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)

Värmdö kommun har beretts möjlighet att yttra sig över betänkandet Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50).

Storsthlm lämnar synpunkter på remissen utifrån Storsthlm's roll som kommunförbund och samverkansorganisation för Stockholms läns 26 kommuner. Storsthlm är inte remissinstans, men lämnar synpunkter utifrån att förslaget innebär kraftiga förändringar för Stockholmsregionen.

Värmdö kommun ställer sig bakom Storsthlm's yttrande i allt väsentligt vilket innebär att vi avstyrker förslaget i betänkandet och vill särskilt trycka på följande:

Förutsättningar för välfärd och en fungerande samhälllig struktur ska vara likvärdiga oavsett var i landet man bor. Det är Värmdö kommuns uppfattning att staten behöver ta ett större ansvar för att säkerställa detta snarare än att lägga över än större ansvar på kommunerna genom ett system med skevheter och osunda incitament.

Det är uppenbart att det också finns glesbyggsfaktorer som gör att vissa kostnader kommer att vara högre i delar av landet och även i Värmdö kommun finns skärgårdsfaktorer att ta hänsyn till. Ett utjämningsystem måste ta hänsyn till flera olika parametrar för att skapa likvärdighet och legitimitet. Det är även viktigt att systemet inte bygger in missriktade incitament och utgår från strukturella skillnader och inte skillnader i kostnader och därmed inte heller skillnader i effektivitet i kommunerna. Kommunerna i Stockholms län har lägre skatteuttag och bättre effektivitet i verksamheterna än snittet i riket, men det är viktigt för att skapa legitimitet och attraktionskraft till att bo i regionen då invånarna t ex har väsentligt högre boendekostnader.

Värmdö kommun liksom Storsthlm ser inte att förslaget i dess nuvarande utformning ger incitament för tillväxt. Förslaget försvårar starkt för

Stockholmsregionens tillväxt i form av minskade offentliga investeringar, ökade skatteuttag som minskar hushållens disponibla resurser.

Utredningens förslag innebär att Värmdö kommun förlorar drygt 50 miljoner kronor jämfört med dagens nivåer. Det motsätter sig Värmdö kommun starkt, givet de behov och utmaningar som kommunen står inför som samhälls- och välfärdsbyggare.

Stockholmsregionen är inte en homogen grupp av kommuner, här finns såväl landets mest täta urbana miljöer som gles skärgårdsmiljö. Värmdö kommun har en gles landsbygd vid sidan av att vara en skärgårdskommun. En alltför långtgående utjämning, där skärgårdskommuner utifrån sin förhållandevisa närhet till storstaden behandlas som pendlingskommun nära storstad, men där man inte tar hänsyn till skärgårdens särskilda förutsättningar, kommer att kräva effektiviseringar som kan motverka möjligheterna att leva och bo i skärgården och i glesbygd nära storstäder.

Befolkningstillväxten för Värmdö kommun har mer än halverats jämfört med 2010-talet, vilket kommer innebära en lägre tillväxttrend framöver. Detta kombinerat med en tidigare kraftig tillväxt, där många kostnader och åtaganden har tagits för länets infrastruktur för bland annat vatten och avlopp. Kostnaderna för att växa inklusive infrastrukturella åtaganden har ökat och kommer att öka ännu mer framöver i framför allt storstadsnära kommuner. Mycket av den bästa marken är redan bebyggd och då blir det ännu dyrare att bygga framöver på mer svårbebyggda exploateringsmark. Därtill är det nya krav avseende exempelvis skyfallshantering, energiprestanda, masshantering och dylikt, vilket också ökar kostnaderna. Dessa förändringar har skett främst i närtid och framgår därmed inte i utredningens mer historiska sifferjämförelser mellan kommungrupper. När Stockholmskommunerna inklusive Värmdö kommun förväntas att ytterligare kompensera övriga kommunsverige medför det svårigheter i att erbjuda en god och likvärdig välfärd.

Värmdö kommun vill se incitament för tillväxt i utjämningsystemet, både i termer av bostadsbyggande och ökad sysselsättning. Stockholmsregionen har historiskt sett stått för en stor del av tillväxten i landet. I Stockholmsregionen bor 23% av Sveriges befolkning men länet står för 40% av Sveriges BNP. Denna tillväxt är helt avgörande för hela landet bland annat genom att generera skatteintäkter för staten. Det är med andra ord viktigt för hela landet att Stockholmsregionen kan fortsätta utvecklas.

Värmdö kommun motsätter sig en höjning av garantinivån i inkomstutjämnningen. Ju mer garantinivån överstiger 100 procent desto större del av de generella statsbidragen går till kommuner med låg skattekraft. För systemets legitimitet är det av största vikt att det generella statsbidraget kommer alla kommuner till del med ett enhetligt belopp i kr/invånare. Kommuner med låg skattekraft får ett stort statsbidrag och kommuner med hög skattekraft får ett litet statsbidrag eller som i Värmdö kommuns fall till och med ett negativt statsbidrag då kommunens skattekraft överstiger 115 procent av rikets.

Värmdö kommun ställer sig positiv till att gleshetsvariabeln inom modellen för grundskolan föreslås att innehålla en ö-faktor som kompenserar för andelen invånare på öar utan broförbindelse. Måttet har en betydelse för att jämna ut

skärgårdskommunernas merkostnader för välfärdstjänster till öar utan broförbindelse. Värmdö kommun yrkar dock på att ö-faktorn borde införas även inom modellerna som utjämnar för äldreomsorg, förskola, gymnasieskola och räddningstjänst då skärgårdsmiljö med många öar medför ökade kostnader även inom dessa verksamhetsområden. Speciellt inom äldreomsorgen återfinns stora kostnader till följd av långa restider, transportkostnader och personalkostnader.

Vi ställer oss också frågande till varför öar som har fler än 1 500 invånare exkluderas från ö-faktorn. Merkostnaderna för skärgårdskommuner upphör inte bara för att invånarantalet överstiger 1 500 invånare per ö utan snarare tvärtom.

Avslutningsvis med hänvisning till ovan samt Storsthlm's yttrande anser Värmdö kommun att kommitténs förslag inte bör genomföras. Värmdö kommun ställer sig också bakom Storsthlm lämnade förslag på punkter som skulle bidra till ett utjämningsystem som skapar förutsättningar för tillväxt.

<Namnförtydligande>

<Beslutsfattarens befattning>